

KOTKAN LYSEON LUKION AMMATTIKOULU/LUKION TOIMIJOIDEN OHJAUKSELLINEN TYÖNJAKO

Opinto-ohjaussuunnitelman osa

Heli Leppänen

Lokakuu 2007

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tekijä(t) LEPPÄNEN, Heli	Julkaisun laji Kehittämishankeraportti	
	Sivumäärä 25	Julkaisun kieli suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____ saakka	
Työn nimi KOTKAN LYSEON LUKION AMMATTIKOULU/LUKION TOIMIJOIDEN OPINTO- OHJAUKSELLINEN TYÖNJAKO Opinto-ohjaussuunnitelman osa		
Koulutusohjelma Ammatillisen opettajakorkeakoulun opinto-ohjaajankoulutus		
Työn ohjaaja(t) VIRTANEN, Riitta		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä Kotkan lyseon lukion ammattikoulu/lukion opinto-ohjaussuunnitelman ensimmäisen osan keskeisimpänä tavoitteena on osoittaa toimijoiden opinto-ohjauksellinen työnjako. Ammattikoulu/lukio on ollut jatkuvien muutosten kohteena – jaksojärjestelmän muutokset, hallinnolliset sekä henkilöstöön liittyvät muutokset. Toimijoiden ohjauksellinen työnjako on ollut jäsentymätöntä tilanteesta johtuen, ja tämän kehittämishankkeen avulla haluttiin tehdä toimijoiden ohjauksellista työnjakoa näkyväksi. Opinto-ohjauksen kehittäminen on ammattikoulu/lukiossa alkutaipaleella, ja kattavan opinto-ohjaussuunnitelman laatiminen on kehittämistyön tavoitteena. Tässä opinto-ohjaussuunnitelman osassa on määritelty ohjauskäsitetä, opinto-ohjauksen tavoitteita sekä ohjauksen taustalla olevaa lainsäädäntöä, joiden pohjalta toimijoiden ohjauksellinen työnjako lukiossa määräytyy. Tavoitteena on sitouttaa henkilöstöä toteuttamaan lain velvoitetta koko henkilöstön osallistumisesta opinto-ohjaukseen. Opiskelijoille on myös tarpeen tehdä selväksi, millaisiin ohjauksellisiin palveluihin he ovat oikeutettuja, ja kenen puoleen tarvittaessa kääntyä. Edelleen henkilöstöä haastetaan pohtimaan oppilaitoksen arvoja ja toimintakulttuuria, ja niiden näkymistä konkreettisesti työssä. Yhteisten pelisääntöjen avulla kehitetään yhteisöllisyyden kehittymistä työyhteisössä. Opinto-ohjaussuunnitelman tähän osaan on kirjattu ne ohjaukselliset työtehtävät, jotka tällä hetkellä ovat tiedossa ja selkeästi määriteltävissä. Opinto-ohjauksen kehittämistyö jatkuu ammattikoulu/lukiossa, ja esimerkiksi ohjauksen seuranta ja arviointi ovat tulevaisuuden kehittämiskohteita. Samoin ohjauksen resurssointiin liittyvät kysymykset tulevat käsiteltäviksi käytännön kokemuksen myötä.		
Avainsanat (asiasanat) opinto-ohjaus, opinto-ohjaussuunnitelma, toimijoiden ohjauksellinen työnjako		
Muut tiedot		

Author(s) LEPPÄNEN, Heli Päivikki	Type of Publication Development project report	
	Pages 25	Language Finnish
	Confidential ☐ Until _____	
Title Counselling tasks of the staff in upper secondary school in Etelä-Kymenlaakso Vocational College Part of the study counselling plan in upper secondary school		
Degree Programme Jyväskylä University of Applied Sciences, Teacher Education College, Student Counsellor Education		
Tutor(s) VIRTANEN, Riitta		
Assigned by		
Abstract The aim of the development project was to prepare the first part of a study counselling plan for upper secondary school in Etelä-Kymenlaakso Vocational College. This part of the counselling plan specifies the aims in counselling as well as who does what and when. The concepts of counselling were first defined for the development project. In addition the description of the counselling in upper secondary school was given. According to the law the whole staff in upper secondary school takes part in counselling. The aim of this development project was to show clearly the counselling tasks of the staff and promote commitment to the counselling work. The contents and main schedules of counselling were introduced in the timetable of counselling tasks. Work on study counselling plan will continue from the autumn of 2007 onwards. Adequately functioning counselling needs constant evaluation and developing. For that purpose feedback from students and staff will be collected annually and the plan will be altered accordingly.		
Keywords Study counselling, counselling plan, counselling tasks of the staff		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1. JOHDANTO	5
2. OHJAUKSEN KÄSITE	6
3. OPINTO-OHJAUKSEN TAVOITTEET	7
4. LÄHTÖKOHTIA OPINTO-OHJAUSSUUNNITELMAN LAATIMISEEN	9
5. OPINTO-OHJAUS LUKIOLAISSA JA -ASETUKSESSA SEKÄ OPETUSSUUNNITELMASSA	10
6. KOTKAN LYSEON LUKION AMMATTIKOULU/LUKIO –OSASTO	10
7. TOIMIJOIDEN OPINTO-OHJAUKSELLINEN TYÖNJAKO	11
7.1 Hankkeen tarkoitus ja tavoitteet	11
7.2 Ohjaus ennen opintoja	13
7.3 Ohjaus opintojen alussa	13
7.4 Ohjaus opintojen aikana	15
7.5 Ohjaus opintojen päättövaiheessa	16
8. TOIMINNAN EDELLYTYKSISTÄ JA RESURSSAISTA	16
9. OPINTO-OHJAUSSUUNNITELMAN PÄIVITTÄMINEN, SEURANTA JA ARVIOINTI	17
10. PÄÄTELMÄT	18
Lähteet	20
Liite 1. Ohjauksen tehtäväjako opintopolun mukaan	21
Liite 2. Henkilöstön ohjaukselliset tehtävät	22
Liite 3. Huolilomake	25

1. JOHDANTO

Lainsäädäntö määrää lukiokoulutuksen opinto-ohjauksesta. Velvoitetta noudatetaan ja toteutetaan oppilaitoksissa varsin eri tavoin. Yhteiskunnan muutos on ollut nopeaa ja koululaitoksen mukana pysyminen vaativaa. Lisäksi ohjauksen tavoitteet ovat eri aikakausina saaneet erilaisia painotuksia. Tänä päivänä korostuvat opiskelutaitojen ohjaus sekä kasvatukselliset näkökohdat (Numminen, Jankko, Lyra-Katz, Nyholm, Siniharju & Svadlin 2002, 43-44).

Opinto-ohjauksen keskeisimmät periaatteet kiteytyvät seuraavasti: 1) opiskelijalla on oikeus saada riittävästi henkilökohtaista ja muuta tarvitsemaansa ohjausta, 2) oppilaitoksen koko henkilöstö osallistuu ohjaukseen. Opinto-ohjauksen riittävyttä on vaikea arvioida, ja niinpä ohjauksen riittävyys ja sisältö ovat haastavia tehtäviä oppilaitoksille. Ohjausta määriteltäessä on otettava huomioon nuorten ikä, henkilökohtaisen kehityksen vaihe ja erilaiset elämäntilanteet. Koko henkilöstön osallistuminen ohjaukseen edellyttää oppilaitoksen toimintakulttuurin määrittelyä. Tarvitaan yhteistä näkemystä opinto-ohjauksen toimintatavoista, työnjaosta, resursseista ja hallinnosta. Lisäksi on varmistettava, että opiskelijat tietävät, millaisia palveluja on tarjolla, mistä niitä saa, ja kuka mistäkin palvelusta on vastuussa. Työnjaon tulee ehdottomasti olla selvä oppilaitoksen henkilöstölle. (Numminen, Heino, Joronen-Vallin, Karlsson, Lerkkanen, Virtanen, Pirttiniemi 2005, 3.)

Kotkan lyseon lukion ammattikoulu/lukio -osaston opinto-ohjaus sekä toimijoiden työnjako on ollut jäsentymätöntä. Tämän kehittämishankkeen tavoitteena on laatia ammattikoulu/lukio -osastolle opinto-ohjaussuunnitelman osio, jossa selkeästi tarkentuu toimijoiden työnjako. Koska opiskelijat ovat ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoita, ja lukio-opinnot suoritetaan ammattiopistolla, kuuluvat opiskelijat ammatillisen opinto-ohjauksen piiriin. Niinpä keskityn tässä työssä ainoastaan lukio-osastolla toteutettavaan opinto-ohjaukseen opiskelijoiden lukiojaksojen aikana.

Työssä määritellään ensin ohjausta käsitteenä sekä opinto-ohjauksen taustalla olevaa lainsäädäntöä. Teoreettisena viitekehyksenä käytetään opinto-ohjauksen erilaisia

jäsentämismalleja, joita suunnitelmassa käytetään lomittain kuitenkin niin, että pääasiallinen painotus on opintopolku-ajattelu.

2. OHJAUKSEN KÄSITE

Muuttuva koulutusrakenne ja uudet opetussuunnitelmat edellyttävät osaltaan oppilaanohjauksen/opinto-ohjauksen tehtävien ja työnjaon uudelleenmäärittelyä. Ohjaus sinänsä on vaikeasti määriteltävä toiminta, ja sitä tulkitaankin usein omien mielikuvien, kokemusten tai eri tilanteisiin perustuvien käsitteellisten määritelmien kautta. Suomessa ohjauksella on vahvat perinteet ja ohjausjärjestelmämme on kansainvälisestäikin arvostettu. Oppilaanohjaus sisällytettiin koulutusjärjestelmäämme merkittävien koulu-uudistusten (peruskoulu, kurssimuotoinen lukio ja keskiasteen uudistus) yhteydessä. Sillä oli oma tehtävänsä uudistusten toimeenpanossa. Näiden uudistusten myötä alkoi oppilaanohjaajien ja opinto-ohjaajien koulutus. Toiminnan vakiinnuttua on keskitytty enemmän laadulliseen kehittämiseen. Ohjaus määritellään yhdeksi koulutuksen perusturvaan sisältyväksi toiminnaksi. (Vuorinen 1996, 7-16.)

Perinteisesti ohjaus on liitetty psykologian alueeseen. Käsitteet ohjaus ja neuvonta mielletään voimakkaasti yksilöön kohdistuvana toimintana. Ohjaus-käsite voidaan määritellä seuraavasti: 1) ohjaus on opetustyössä ja erilaisissa ihmissuhdeammateissa käytetty työmenetelmä eli ammatillisen keskustelun muoto, joka perustuu henkilökohtaisessa vuorovaikutuksessa tapahtuvaan vaikuttamiseen, 2) ohjaus on yleisnimitys laajemmalle toiminnalle, jolle on annettu tietyt sisällölliset tavoitteet, ja tavoitteiden saavuttamiseksi käytetään menetelminä esim. tiedottamista ja neuvontaa. Samalla, kun ohjaus on alettu nähdä laaja-alaisena toimintana, on se myös laajentunut tavoitteeltaan ja kohteeltaan. Tämä kehitys on johtanut siihen, että oppilaitoksissa on asiantuntijoita, joiden tehtävänä on vastata ohjauksesta. (Vuorinen ja Välijärvi 1994, 63-65.)

Ohjaukseen voidaan sisällyttää seuraavia osatekijöitä:

- 1) Ohjauksen tulee olla ohjaajan ja ohjattavan välinen molemminpuolinen luottamuksellinen suhde.

- 2) Ohjauksen tulee luoda vaihtoehtoja itsearviointiin ja se sisältää erilaisia toimenpiteitä ohjaustilanteessa.
- 3) Toiminnan kohde ei ole opiskelija vaan prosessi, jossa opiskelija oppii arvioimaan, hyödyntämään ja kehittämään vahvuuksiaan ja heikkouksiaan suhteessa toimintaympäristön mahdollisuuksiin.
- 4) Tavoitteena on opiskeluaikaisten ja opiskelun jälkeisten erilaisten tilanteiden itsenäinen kohtaaminen ja hallinta.
- 5) Ohjaajat voivat hyödyntää ohjaustilanteita työnsä kehittämiseen. (Vuorinen 1996, 17.)

Englanninkielisessä kirjallisuudessa ohjauksesta käytetään monia eri termejä (esim. advising, coaching, mentoring, supervising, tutoring), joilla ilmaistaan ohjaukseen liittyviä toimintoja. Termien käyttöön sisältyy vivahde- ja painotuseroja, joille on vaikea löytää täsmällistä vastinetta suomen kielellä. Ohjaus-käsite on saanut jopa kielteisen sävyn, koska se on nähty itseohjautuvuuden vastakohtana. (Vuorinen 1996, 17.)

Opinto-ohjaajakoulutuksen yhteydessä ohjaus-käsite määritellään suhteessa oppilaitoksien opinto-ohjaukselle asetettuihin tavoitteisiin (Lerkkanen 2006). Esimerkiksi lukion oppilaanohjauksella edistetään valinnaisuuden, joustavuuden ja monimuotoisuuden toteutumista koulussa. Koska ohjaus-käsite on niin moniulotteinen, on käsitteen määrittely tehtävä aina huolellisesti sen hetkessä toimintaympäristössä, jossa ohjaustoimintaa toteutetaan.

3. OPINTO-OHJAUKSEN TAVOITTEET

Kokonaisvaltaisessa ohjausmallissa ohjaus jäsennetään ohjauksen sisällön mukaan, jolloin ohjauksen tavoitteena on opiskelijan kasvun ja kehityksen ohjaus eli opiskelijan tarvitsema psykososiaalinen tuki, opiskelutaitojen ja opiskelun ohjaus ja ammatillisen suuntautumisen ohjaus. (Numminen ym. 2005, 9.)

Oppimisen ja opiskelun ohjaamisen tavoitteena on perehdyttää opiskelija uuteen opiskeluympäristöön sekä avustaa häntä opiskelun suunnittelussa ja toteuttamisessa.

Jokaisella on oma tapansa ja tyyliensä oppia. Tarvitaan tietoa erilaisista opiskelumenetelmistä, jotta jokainen voisi löytää oman optimaalisen tapansa oppia. Opinto-ohjaus on keino opettaa opiskelijoita löytämään itselleen sopivat opiskelutavat ja siten opettaa oppimaan. Oman opiskelun suunnitteluun ja toteuttamiseen tarvitaan ohjausta. Opintojen eteenpäin viemiseksi tarvitaan aloitekykyä, omatoimisuutta, vastuullisuutta, joustavuutta, luovuutta sekä toisaalta yhteistyökykyä ja sosiaalisia taitoja. Opinto-ohjauksen tarkoituksena ei ole antaa opiskelijalle valmiita vastauksia, vaan saada hänet aktiiviseksi toimijaksi. Opinto-ohjaaja on tukemassa opintojen etenemistä, ja auttaa opiskelijaa tarvittaessa näkemään toiminnan mahdollisuuksia, mutta opiskelija on aktiivinen toimija. Ohjaajan toiminta on tällöin uteliaisuutta virittävää, tarkoituksenmukaisuutta kysyvää, ideointiin kannustavaa, rohkaisevaa, kokeilussa tukevaa sekä vastuullisuutta korostavaa. (Remes 2005.)

Ammatillisen suuntautumisen ohjauksen tavoitteena on tukea yksillöllisiä koulutus- ja uravalintapolkuja ja sillä tavoin edistää opintojen jälkeistä työllistymistä ja jatko-opintoihin hakeutumista. Ammatillisen suuntautumisen ohjaus sisältää monenlaisia tehtäviä henkilökohtaisesta uraohjauksesta koulutuksen markkinointiin ja opiskelijavalintaan. Tehtävien yhteinen kokonaistavoite on tukea opiskelijaa ammatillisessa suuntautumisessa välittämällä tietoa päätöksenteon pohjaksi, ohjata koulutuksellisille poluille ja auttaa valintojen teossa. (Numminen ym. 2005, 13.)

Henkilökohtaisen kasvun ja kehityksen ohjauksen tavoitteena on vahvistaa opiskelijan elämähallintataitoja, itsetuntemusta ja itseluottamusta. Henkilökohtaisen kasvun ja kehityksen ohjaus korostuu, koska opiskelijat ovat enimmäkseen nuoria ja opiskelu ajoittuu heidän elämässään vaiheeseen, jossa identiteettikehitys ja itsenäistyminen ovat ajankohtaisia. Osa opiskelijoista tarvitsee myös psykososiaalista tukea elämässään ja opiskelussaan. (Numminen ym. 2005, 12.)

Henkilökohtaisen kasvun ja kehityksen ohjaus saa parhaimmillaan aikaan opiskelijassa voimaantumisen tunnetta, niin että hän selviää itsenäisesti opiskelun ja erilaisten elämäntilanteiden mukanaan tuomista haasteista.

4. LÄHTÖKOHTIA OPINTO-OHJAUSSUUNNITELMAN LAATIMISEEN

Opinto-ohjaussuunnitelma voidaan jäsentää eri tavoin. Jäsennyksenä voidaan käyttää opintoaikaa, opinto-ohjauksen sisältöä, ohjauksen muotoa tai ohjauksen työnjakoa. Em. jäsennykset eivät ole toisiaan poissulkevia, vaan toisiaan täydentäviä. Mikään malleista ei yksin sovi oppilaitoksen opinto-ohjaussuunnitelman rakenteeksi. Yhdistämällä eri jäsennysmallit saadaan laadittua kattava opinto-ohjauksen kokonaisuus. (Numminen ym. 2005, 9-10.)

Opinto-ohjauksen jäsentäminen opintoajan mukaan painottaa ohjauksen jatkuvuutta läpi opintoajan. Tällöin jäsennys voidaan hahmottaa seuraavasti: 1) ohjaus ennen opintoja, 2) ohjaus opintojen alkaessa, 3) ohjaus opiskelun aikana, 4) ohjaus opintojen päättövaiheessa ja 5) ohjaus opintojen jälkeen. (Numminen ym. 2005, 9.)

Opinto-ohjauksen jäsentäminen sisällön tai teeman mukaan perustuu opinto-ohjauksen kolmeen keskeiseen sisältöalueeseen, ja ohjauksen tavoitteena on: 1) opiskelijan kasvun ja kehityksen ohjaus, 2) opiskelutaitojen ja opiskelun ohjaus ja 3) ammatillisen suuntautumisen ohjaus. Harvoin opinto-ohjauksen kysymykset rajautuvat vain yhteen teemaan. Käytännössä ohjausta vaativat kysymykset ja ohjaustarve kietoutuvat toisiinsa. (Numminen ym. 2005, 9.)

Opinto-ohjaus voidaan jäsentää ohjauksen työmuodon mukaan, jolloin jaottelussa huomioidaan 1) henkilökohtainen ohjaus, 2) pienryhmäohjaus, 3) luokkaohjaus sekä 4) ohjauksen oheistoiminnat. Toisaalta jäsennys voisi olla 1) tiedotus, 2) neuvonta 3) ohjaus. (Numminen ym. 2005, 9.)

Työnjakoon perustuva jäsennys pohjautuu säädöksiin, joiden mukaan koko henkilöstön tulee osallistua ohjaukseen, mutta päävastuu ohjauksen suunnittelusta on opinto-ohjaajalla. Lisäksi edellytetään oppilaitoksen sisäistä asiantuntijayhteistyötä, yhteistyötä opiskelijoiden ja heidän kotiensa kanssa, eri oppilaitosten välillä sekä oppilaitosten ulkopuolisten asiantuntijoiden kanssa. (Numminen ym. 2005, 9.)

5. OPINTO-OHJAUS LUKIOLAISIA JA -ASETUKSESSA SEKÄ OPETUSSUUNNITELMASSA

Lukiolaki ja -asetus määräävät lukioissa annettavasta opintojen ohjauksesta. Lain mukaan opiskelijalle tulee antaa lukiossa opinto-ohjausta, ja tuntijaosta määrätään, että opetukseen käytettävä aika on käytettävä ajan jakamiseen eri oppiaineiden ja aineryhmien opetukseen ja opinto-ohjaukseen. Opiskelijalla on oikeus saada opetussuunnitelman mukaisen opetuksen lisäksi opinto-ohjausta, josta tarkemmin säädetään asetuksella. Lukioasetus säätelee tarkemmin opinto-ohjauksen määrää. Opinto-ohjausta on yksi pakollinen kurssi (keskimäärin 38 tuntia) ja opiskelijalla on sen lisäksi mahdollisuus valita yksi syventävä opinto-ohjauksen kurssi. Lisäksi opiskelijalle annetaan henkilökohtaista ja muuta tarpeellista ohjausta. Opinto-ohjauksesta määrätään tarkemmin opetussuunnitelmassa. (Lukiolaki 629/98 ja lukioasetus 810/98.)

Lukio jatkaa perusopetuksen opetus- ja kasvatustehtävää ja lukiokoulutuksen tehtävänä on antaa laaja-alainen yleissivistys. Lukion opinto-ohjaukselliset tehtävät on määritelty lukioiden opetussuunnitelman valtakunnallisessa osassa seuraavasti: ohjauksen tehtävänä on tukea opiskelijaa opinnoissa ja huolehtia opiskelijan valmiuksista siirtyä työelämään ja jatko-opintoihin, ohjauksen tulee olla jatkumo, johon koko opetus- ja ohjaushenkilöstö osallistuu, opinto-ohjausta järjestetään kurssimuotoisena, henkilökohtaisena ja pienryhmäohjauksena, ohjauksen tehtävänä on tukea ja auttaa erityistä tukea tarvitsevia ja ohjauksen tehtävänä on välittää tietoa työ- ja elinkeinoelämästä sekä yrittäjyydestä. (Louhi-Jauhiainen 2006.)

6. KOTKAN LYSEON LUKION AMMATTIKOULU/LUKIO -OSASTO

Kotkan lyseon lukion ammattikoulu/lukio -osasto sijaitsee Etelä-Kymenlaakson ammattiopiston (EKAMI) tiloissa Kotkassa. Opiskelijat ovat kolme ensimmäistä vuotta ammattiopiston opiskelijoita, jolloin he suorittavat lomittain ammatillisia opintoja sekä lukio-opintoja ja valmistuvat kolmessa vuodessa ammattiin. Neljänneksi vuodeksi he siirtyvät lukioon täydentämään lukio-opintonsa loppuun ja suorittavat halutessaan ylioppilastutkinnon. Kolme vuotta opiskelijat ovat ammattiopiston sekä lukio-osaston opinto-ohjauksen piirissä, ja viimeisenä opiskeluvuotenaan

lukion opinto-ohjauksen piirissä. Ammatillisen suuntautumisen tukeminen kuuluu ammattiopistolle ja ohjaus opintojen päättövaiheessa lukiolle. Niinpä lukio-osaston opinto-ohjaus käsittää opiskelijan kolmen vuoden rinnakkaisopintojen lukio-opintojen ohjauksen. Opiskelijahuolto on ammattiopiston vastuualuetta, ja neljäntenä vuotena siitä vastaa lukio.

Kotkan lyseon lukion opetussuunnitelmassa on määritelty opintojen ohjauksen kuuluvan rehtorille, kaikille opettajille ja opinto-ohjaajalle:

- 1) Opettajat ohjaavat oman aineensa opiskelutaidoissa.
- 2) Ryhmäohjaajat seuraavat ryhmänsä opintosuorituksia ja ohjaavat opintoihin liittyvissä asioissa.
- 3) Opinto-ohjaajan tehtävänä on jatko-opintoihin ohjaus sekä ammatinvalinnan ja urasuunnittelun ohjaus. Opinto-ohjaaja laatii opiskelijoiden kanssa jokaiselle henkilökohtaisen opintosuunnitelman ja seuraa opintojen etenemistä.
- 4) Rehtori ja opinto-ohjaaja huolehtivat yhteistyöstä muihin oppilaitoksiin.

Opiskelijahuoltotyöryhmään kuuluvat rehtori, opinto-ohjaaja ja ryhmäohjaajat. Tarvittaessa käytetään asiantuntija-apua (esim. terveydenhoitaja tai psykologi yleisopetuksesta.) Opiskelun erityisestä tuesta määritellään, että opiskelijoiden yksilölliset tarpeet on otettava huomioon, ja tarvittaessa ryhdyttävä tukitoimien suunnitteluun ja toteuttamiseen. (Kotkan lyseon lukion opetussuunnitelma.)

7. TOIMIJOIDEN OPINTO-OHJAUKSELLINEN TYÖNJAKO

7.1 Hankkeen tarkoitus ja tavoitteet

Kotkan lyseon lukion ammattikoulu/lukio –osastolla noudatetaan Kotkan lyseon lukion opetussuunnitelmaa, jossa on nimetty henkilöstön opinto-ohjaukselliset tehtävät. Koska ammattikoulu/lukio sijaitsee ammatillisen oppilaitoksen tiloissa ja opiskelijat ovat ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoita, on toimijoiden keskinäinen työnjako ollut jonkin verran tilanteesta johtuen jäsentymätöntä. Esimerkiksi lukion ryhmäohjaajan ohjaukselliset tehtävät eivät ole selkeästi henkilöstön tiedossa, koska opiskelijoilla on myös ammatillisella puolella ryhmäohjaajansa ja tehtävät ovat jonkin verran lomittaisia. Lukion ryhmäohjaajalle on kuitenkin

selkeästi määritelty työnkuva, joka tässä työssä tehdään näkyväksi. Ammattikoulu/lukiolla ei myöskään ole ollut omaa opinto-ohjausta, vaan opiskelijat ovat olleet ammatillisen oppilaitoksen opinto-ohjauksen ja opiskelijahuollon piirissä. Lukio-osaston opettajat ovat oman toimensa ohessa hoitaneet ohjauksellisia tehtäviä. Syksystä 2007 lähtien ammattikoulu/lukiossa on opinto-ohjaaja, ja opinto-ohjaustyön kehittäminen on siten alkanut. Koska kehittämistyö on vasta alkamassa, tuon tässä työssä esille tämän hetkiset lukio-osaston ohjaukselliset tehtävät, jotka pohjautuvat lakiin, asetukseen ja opetussuunnitelmaan. Ammattikoulu/lukion opinto-ohjauksen kehittämisestä on keskusteltu oppilaitoksen rehtorin kanssa, ja hän tukee kehittämistyötä mm. mahdollistamalla aiheeseen liittyvän kouluttautumisen. Työyhteisössä on käyty monia keskusteluja opinto-ohjauksen tilasta ammattikoulu/lukiossa. Koska lukio-osastolla on tapahtunut sekä hallinnollisia ja järjestelmään liittyviä muutoksia että henkilöstömuutoksia, on henkilöstön sitouttaminen opinto-ohjauksen kehittämiseen ollut vähäistä. Olen opinto-ohjaajana yksin laatinut kehittämishankkeena opinto-ohjaussuunnitelman osan, joka koskee henkilöstön ohjauksellista työnjakoa. Jatkossa opinto-ohjaussuunnitelmatyötä on tarkoitus tehdä työyhteisön yhteisenä projektina, ja ohjaukselliseen työnjakoon sekä työtehtäviin tulee ohjauksen kehittämistyön myötä muutoksia ja lisäyksiä.

Opinto-ohjauspalvelujen saatavuuden helpottamiseksi ohjauksen työnjaon tulee olla selkeä ja siitä on tiedotettava opiskelijoille. Henkilöstön tulee olla selvillä opinto-ohjauksen työnjaosta, jotta he osaavat opastaa opiskelijoita ohjaukseen havaitessaan siihen tarvetta. Henkilöstöllä on myös itsellään ohjaustehtäviä. Ammattikoulu/lukiossa työskentelee pääsääntöisesti kuusi opettajaa, joilla jokaisella on ryhmäohjaajan tehtäviä. Yksi opettajista on lukiovastaavana osaston johdossa ja yksi opettaja antaa aineenopetuksen lisäksi opinto-ohjausta. Opinto-ohjaussuunnitelmassa on tarpeen kirjata oppilaitoksen sisäinen työnjako sekä yhteistyö ulkopuolisten tahojen kanssa. Kotkan lyseon lukion ammattikoulu/lukio-osaston opinto-ohjaussuunnitelmassa päätetään työnjaon suhteen seuraavista asioista:

- 1) Miten tehdään opinto-ohjauksen työnjako opinto-ohjaajan, ryhmäohjaajien, opettajien ja lukiovastaavan kesken?
- 2) Miten työnjako selkiytetään käytännössä, ja miten sen toimivuutta seurataan?
- 3) Mitkä muut tahot osallistuvat opinto-ohjaukseen?

Opinto-ohjaussuunnitelmaa voidaan jäsentää eri tavoin, ja kattavin opinto-ohjauksen kokonaisuus saadaan yhdistämällä eri jäsenysmallit (ks. kapp. 4). Tässä työssä on henkilöstön ohjauksellisen

työnjaon jäsentämisessä käytetty apuna opiskelijan opinpolkuajattelua. Ohjauksen jäsentäminen opintoajan mukaan painottaa ohjauksen jatkuvuutta läpi opintoajan.

Seuraavien kappaleiden sisällön laatimisessa on käytetty apuna Opetushallituksen julkaisua *Miten tuemme opiskelijaa oppilaitoksessamme?* (2005).

7.2 Ohjaus ennen opintoja

Tavoitteena ohjauksessa ennen opintoja on antaa tietoa ammatilukio-opinnoista mahdollisille hakijoille. Myös hakijoiden vanhemmat tarvitsevat tietoa ammatilukio-opinnoista. Kysymyksessä on oppilaitoksesta ja sen tarjoamista opiskelumahdollisuuksista tiedottaminen. Tiedottaminen kuuluu koulujen yhteistyöhön. Opinto-ohjaussuunnitelmassa on huomioitava, miten hakijoille tiedotetaan ammattikoulu/lukio-opinnoista

Ammattiopiston opinto-ohjaajan tehtävänä on käydä seudun yläkouluissa kertomassa ammatillisessa oppilaitoksessa opiskelusta ja samassa yhteydessä hän kertoo lukio-opintojen suorittamisesta ammatillisten opintojen rinnalla. Ohjauksen kehittämistyössä pyritään siihen, että jatkossa ammattikoulu/lukiosta käy kertomassa keskinäisen sopimuksen mukaan joko ammattikoulu/lukion lukiovastaava tai opinto-ohjaaja. Koteihin jaettava lukio-opinnoista kertova esite tulee myös työstettäväksi ja sen laatiminen ja ajantasaistaminen on alustavasti sovittu opinto-ohjaajan vastuulle. Aiemmin koko lukio-osaston henkilöstö on osallistunut vuoden alussa järjestettävälle ammattiopiston koulutusmessuille. Käytännön elvyttämisestä on jo ollut henkilöstön kesken puhetta, ja vastuuhenkilönä on opinto-ohjaaja. (Liite 1.)

7.3 Ohjaus opintojen alussa

Opintojen alkaessa annettavan ohjauksen tavoitteena on perehdyttää uudet opiskelijat lukio-opintoihin ja opiskeluun sekä tukea opiskelijaa henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laatimisessa. Henkilökohtaisen kasvun tukeminen korostuu, koska nuori on omaksumassa itsenäisempää elämäntapaa ja ottamassa päävastuuta opinnoistaan. Opiskelijalle tulee luoda turvallinen, viihtyisä ja terveellinen opiskelu ympäristö.

Lukiojakson alussa lukiovastaava pitää uusille opiskelijoille info-tilaisuuden, jossa kerrotaan lukio-opinnoista. Samassa tilaisuudessa kaikki opettajat käyvät esittäytymässä, jolloin opiskelijat myös saavat tietää ryhmänohjaajansa. Lisäksi heille kerrotaan henkilökunnan yhteystiedot. Ensimmäisten luokkien vanhempainillassa lukiovastaava valottaa vanhemmille lukio-opiskelua. Opinto-ohjaaja on tilaisuuksissa mukana. (Liite 1.)

Ryhmänohjaajat pitävät viikoittain ilmoittamana aikana ryhmälleen ”ryhmäntunnin”. Ryhmänohjaaja jakaa ”Lyska-vihkon” ja käy sen sisältöä opiskelijoiden kanssa läpi niin, että jokaisella viikolla voidaan käsitellä eri aihealuetta. Tärkeää on selvittää aikatauluja, kuten oppituntien alkamis- ja päättymisajat, ruokailu yms. Ryhmänohjaaja kertoo myös poissaolosäännöksistä ja opastaa poissaolojen selvittämiskäytäntöä. ”Ryhmäntunneilla” täytetään tarvittavia lomakkeita, kuten henkilötietolomake. ”Lyska-vihkoon” pohjautuen ryhmänohjaaja selvittää opiskelijoille lukio-opintojen etenemistä käytännössä, ja ryhmänohjaaja päättää ryhmäntuntinsa sisällön, ellei toisin sovita. Toisinaan voi nousta esille jokin asia, joka on syytä ottaa esille kaikkien opiskelijoiden kanssa. Tällaisista yhteisistä aiheista sovitaan opettajakunnan kesken. (Liite 1.)

Ryhmänohjaajan tehtävänä on seurata ryhmänsä opiskelijoiden opintojen etenemistä ja poissaoloja. Tarvittaessa ryhmänohjaaja on yhteydessä opiskelijan ammattipuolen ryhmänohjaajan ja /tai huoltajaan. Ryhmänohjaajan velvollisuus on viedä tarvittaessa ryhmänsä opiskelijoiden asioita eteenpäin. Jotta viestien välittyminen ja tarvittaviin toimenpiteisiin ryhtyminen ei jäisi vain puheen tasolle, otetaan ammattikoulu/lukiossa opinto-ohjaajan aloitteesta käyttöön huolilomake (liite 3). Opiskelijan asioiden hoitoa on haluttu tehdä konkreettisemmaksi, ja lomake auttaa selkiyttämään, kenen vastuualueeseen kulloinenkin asia kuuluu. Huolilomake toimitetaan opinto-ohjaajalle, joka on vastuussa opiskelijan asian eteenpäin viemisestä. Ryhmänohjaaja täyttää huolilomakkeen vasta toimittuaan ensin itse aktiivisesti opiskelijan tilanteen selvittämiseksi ja hoitamiseksi. Jokainen opettaja on velvollinen tarvittaessa käyttämään huolilomaketta huolen herätessä jonkun opiskelijan kohdalla. Opettaja toimittaa lomakkeen opiskelijan ryhmänohjaajalle, joka ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin tai toimittaa lomakkeen opinto-ohjaajalle. Varhainen puuttuminen on kaikkien etu! (Liitteet 1 ja 2.)

Ensimmäisen luokan opiskelijoille pidetään opinto-ohjauksen tunteja. Opinto-ohjaaja kertaa lukio-opiskelua ja kertoo tavoitesuuntautuneesta opiskelusta. Ylioppilaskirjoituksista tiedotetaan heti opintojen alkuvaiheessa, koska opiskelijan ensimmäisen vuoden keväällä tehtävät seuraavan vuoden valinnat on tehtävä osittain jo ylioppilaskirjoituksia ajatellen. Tunnneilla käsitellään mm. omien vahvuuksien löytämistä ja hyödyntämistä opinnoissa sekä erilaisia oppimis- ja opiskelutyylejä. Tuntien tavoitteena on kehittää opiskeluvälineitä yleisellä tasolla ja jokainen opettaja opastaa tarkemmin oman oppiaineensa opiskelussa. Opinto-ohjaaja on myös tavoitettavissa kahtena päivänä viikossa opiskelijoiden henkilökohtaisia tapaamisia varten. Kevätlukukaudella jokaiselle ensimmäisen vuosikurssin opiskelijalle järjestetään tapaaminen opinto-ohjaajan kanssa, jolloin kartoitetaan siihenastisia opintoja ja tehdään suunnitelmia ja valintoja seuraaville lukuvuosille. Opiskelija selvittää lukiovastaavan kanssa mahdolliset hyväksiluvut aiempien opintosuoritusten perusteella. (Liitteet 1 ja 2.)

7.4 Ohjaus opintojen aikana

Opiskelun aikana annettavan ohjauksen tavoitteena on turvata opintojen sujuminen, tukea ja edistää henkilökohtaista kehitystä ja vahvistaa ammatillista kasvua. Lukiossa keskitytään lukio-opintojen sujumisen turvaamiseen sekä henkilökohtaisen kehityksen tukemiseen.

Päävastuu opintojen edistymisestä ja etenemisen seuraamisesta on opiskelijalla itsellään. Opiskelija saa jokaisen lukiojakson jälkeen jaksotodistuksen, josta hän näkee siihenastiset suorituksensa ja poissaolonsa. Opiskelija hakeutuu itse tarvittaessa uusintakuulusteluihin tai suorittamaan jotakin kurssia uudelleen tai toisaalle. Myös tenteistä sopiminen aineenopettajan kanssa on opiskelijan omalla vastuulla. Opinto-ohjaaja on tavattavissa kahtena päivänä viikossa, jolloin opiskelija voi hakea tukea ja neuvoa opintojensa etenemisen suunnitteluun ja toteuttamiseen. Opinto-ohjaaja seuraa keskitetysti opiskelijoiden opintojen etenemistä toisena ja kolmantena lukuvuotena. Aika ajoin opiskelijoiden valinnat tarkistetaan ja seurataan tarvittavien kurssimäärien suorittamisen toteutumista. (Liitteet 1 ja 2.)

Ryhmäohjaajat pitävät edelleen ryhmilleen ”ryhmäntunteja”, joskaan ne eivät enää ole viikoittaisia, kuten opintojen alussa. Ryhmäohjaajan tehtävät on määritelty liitteessä 2.

Mahdolliset lukio-opintojen keskeyttämiset ja ammatillisiin opintoihin siirtymiset opiskelija ilmoittaa lukiovastaavalle, joka informoi opettajakuntaa ja välittää tiedon ammatillisen oppilaitoksen opinto-ohjaajalle.

Huolilomake on edelleen käytössä (ks. luku 7.3), ja sen pohjalta voidaan ohjata opiskelijoiden hyvinvoinnin ja elämäntaitojen kehittymistä ohjaamalla opiskelija saamaan tilanteenmukaista neuvontaa ja apua esimerkiksi ottamalla yhteyttä opiskelijahuoltoon. Tarvittaessa opiskelijan ryhmänohjaaja tai opinto-ohjaaja kutsutaan ammattiopiston opiskelijahuoltotyöryhmän kokoontumiseen.

7.5 Ohjaus opintojen päättövaiheessa

Edellisten vaiheiden ohjaukselliset asiat jatkuvat pääasiassa myös opintojen päättövaiheessa. Sen lisäksi päättövaiheessa annettavan ohjauksen tehtävänä on varmistaa ammatillisen kasvun jatkuminen, antaa tietoa työmarkkinoista, työllisyystilanteesta ja erilaisista mahdollisuuksista työllistyä. Opiskelijat tarvitsevat tietoa myös jatko-opintoväylistä

Ammattikoulu/lukion opiskelijat valmistuvat kolmessa vuodessa ammattiin. Ammatillisen kasvun tukeminen ja työelämätietous ovat ammattiopiston ohjauksen tehtäväkenttää. Opiskelijat siirtyvät neljänneksi vuodeksi lukioon (useimmiten Kotkan lyseon lukioon) täydentämään lukio-opintonsa loppuun, jolloin he siirtyvät lukion ohjauksen piiriin. Ammattikoulu/lukion henkilökunta ei varsinaisesti seuraa opiskelijoiden viimeisen vuoden opintojen etenemistä, mutta viimeisenä ammattikoulu/lukiovuotena henkilökohtaisessa ohjauksessa kartoitetaan tarvittaessa jatko-opintoväyliä.

8. TOIMINNAN EDELLYTYKSISTÄ JA RESURSSSEISTA

Opinto-ohjausta koskevat säädökset edellyttävät, että koko henkilöstö osallistuu opinto-ohjaukseen. Tehtävä saattaa olla opettajalle uutta, ja työnjako saattaa vaatia yhteistä suunnittelua ja koulutusta. Oppilaitoksen henkilöstö pitää perehdyttää opinto-ohjauksen sisältöihin ja työnjakoon. (Numminen

ym. 2005.) Ammattikoulu/lukio –osastolla perehdyttämiseen ja työnjaon selvittämiseen voidaan käyttää vuosittain päivitettävää opinto-ohjaussuunnitelmaa. Henkilöstö osallistuu mahdollisuuksiensa mukaan koulutustilaisuuksiin, jotka tukevat opiskelijan oppimisen ja opiskelun ohjausta sekä henkilökohtaisen kasvun ja kehityksen ohjausta. Omalla ajalla käydyt koulutukset/kurssit hyväksytään VESO-koulutuksena. Jatkossa neuvotellaan rehtorin kanssa omassa oppilaitoksessa järjestettävästä henkilöstökoulutuksesta. Opinto-ohjaaja tiedottaa sopivista opinto-ohjaukseen liittyvistä koulutuksista yms. ja koko henkilöstö on velvollinen seuraamaan aihepiiriä sivuavien koulutustilaisuuksien tarjontaa ja tiedottamaan niistä toisilleen.

Opinto-ohjauksen riittävyyden turvaamiseksi tulee määritellä ohjaukseen käytettävät resurssit, kuten työaika, työnjako ja tehtävät. Opiskelija on oikeutettu opinto-ohjauksen lisäksi henkilökohtaiseen ohjaukseen. (Numminen ym. 2005.) Tässä opinto-ohjaussuunnitelman osassa määritellään opinto-ohjauksen tehtävät, ja niiden jakautuminen opinto-ohjaajan, opettajien, ryhmäohjaajien ja lukiovastaavan kesken. Henkilökohtaista ohjausta varten on varattu aikaa kahtena päivänä viikossa. Käytettävä tuntimäärä vaihtelee jaksoittain opinto-ohjaajan aineenopetuksesta johtuen. Opinto-ohjaajan työhön sisältyy opinto-ohjauksen verkostoissa toimiminen sekä erilaisia opinto-ohjauksen kehittämistehtäviä, joiden sisältönä jatkossa on myös ohjauksen edellytyksiin ja resurssointiin liittyvät asiat.

8. OPINTO-OHJAUSSUUNNITELMAN PÄIVITTÄMINEN, SEURANTA JA ARVIOINTI

Opinto-ohjauksen sisällön ja laadun kehittämiseksi ja riittävyyden arvioimiseksi tarvitaan jatkuvaa arviointia ja tuloksellisuuden seurantaa. Opinto-ohjaussuunnitelmassa tulee päättää, miten opinto-ohjauksen laatua ja tuloksellisuutta oppilaitoksessa arvioidaan. Suunnitelmassa tulee myös huomioida, miten saatua palautetta hyödynnetään opinto-ohjaussuunnitelman kehittämiseksi. Hyvässä oppilaitoksessa on toimiva opinto-ohjaus, jolloin opiskelijaa kuullaan, hänen mielipiteitään arvostetaan ja otetaan huomioon koulutusta kehitettäessä. (Numminen ym. 2005, 18-19.)

Kotkan lyseon lukion ammattikoulu/lukiossa opinto-ohjauksen vuosittainen arviointi saadaan opiskelijapalautteena ja henkilöstön itsearviointina. Ryhmäohjaajat keräävät lukiojaksopalautetta

ryhmiltään, ja yhtenä arvioinnin kohteena on opinto-ohjauksen riittävyys ja sisältö. Saatua palautetta hyödynnetään opinto-ohjaussuunnitelman vuosittaisessa päivityksessä. Henkilöstön palautetta käsitellään yhteisissä palavereissa, ja palaute vaikuttaa oleellisesti jatkossa mm. resurssoinnin suunnitteluun. Opinto-ohjaaja vastaa opinto-ohjaussuunnitelman vuosittaisesta päivittämisestä.

10. PÄÄTELMÄT

Kotkan lyseon lukion ammattikoulu/lukio on ollut vuosien varrella jatkuvien muutosten kohteena, ja toisinaan koko koulutusmuotoa ollaan oltu lopettamassa. Viimeisimmät muutokset ovat tulleet sen seurauksena, että Kotkan-Haminan -seudun ammatilliset oppilaitokset muodostivat koulutuskuntayhtymän, jolloin hallinnollisissa rakenteissa tapahtui muutoksia. Yhteistyö Kotkan kaupungin kanssa jatkuu niin, että ammatillisessa oppilaitoksessa annetaan edelleen lukio-opetusta. Sekaannusta aiheuttaa toisinaan se seikka, että ammattikoulu/lukio toimii ammatillisen oppilaitoksen tiloissa. Epäselvyyttä on ollut mm. ryhmänohjaajan tehtävistä – onko toimijana ammatillisen koulutuksen vai lukion ryhmänohjaaja. Tällä opinto-ohjaussuunnitelman osalla selkiytetään toimijoiden työnjakoa.

Tavoitteena opinto-ohjaussuunnitelman laatimisella on tarkentaa toimijoiden työnjakoa, ja sitouttaa henkilöstö toteuttamaan lain velvoitetta koko henkilöstön osallistumisesta opinto-ohjaukseen. Lisäksi opiskelijoille tehdään näkyväksi, millaisiin ohjauksellisiin palveluihin he ovat oikeutettuja, ja kenen puoleen tarvittaessa kääntyä. Henkilöstöä haastetaan pohtimaan oppilaitoksen arvoja ja toimintakulttuuria ja niiden näkymistä konkreettisesti työssä. Yhteisten pelisääntöjen näkyväksi tekeminen auttaa yhteisöllisyyden kehittymistä työyhteisössä.

Opiskelijoiden ohjaustarve on selkeästi suurinta opintojen alkuvaiheessa. Opintopolun alkuvaiheessa korostuu ryhmänohjaajan rooli opintojen ohjaajana. Tämä huomioiden henkilöstö tarvitsee ehdottomasti koulutusta ryhmänohjaajan tehtäviin. Tämän kehityshankkeen tavoitteena oli konkreettisesti osoittaa ryhmänohjaajan opinto-ohjaukselliset tehtävät, jotka perustuvat koulukohtaiseen opetussuunnitelmaan. Opinto-ohjaaja ei vastaa yksin opinto-ohjauksesta, vaan siihen osallistuu koko henkilöstö vieläpä niin, että ryhmänohjaajan rooli ohjaajana korostuu aika ajoin opiskelijan opinpolulla.

Syksyllä 2007 vaihtui ammattikoulu/lukion henkilöstö osittain, ja käyttöön otettiin uudenlainen jaksojärjestelmä. Opiskelijoilla ei enää välttämättä ole puhtaita lukiojaksoja, vaan he opiskelevat puolet viikosta ammatillisia aineita ja toisen puolen lukioaineita. Eri vuosikurssien opiskelijat kulkevat erirytmisesti opintopolkuaan. Tämä vaatii henkilöstöltä organisointia koulutuksen sujuvuuden takaamiseksi. Senpä vuoksi uskon opinto-ohjaussuunnitelman osaltaan tuovan selkeyttä työtehtäviin.

Kuluva lukuvuosi on uuden järjestelmän opettelua, ja saadun palautteen sekä itsearviointin avulla tehtävää kehittämistyötä. Opinto-ohjaussuunnitelman tähän osaan on kirjattu ne työtehtävät, jotka tällä hetkellä ovat tiedossa ja selkeästi määriteltävissä. Sen sijaan keskustelu opinto-ohjauksen resursseista alkaa vasta käytännön kokemuksen seurauksena, kun on osoitettavissa konkreettisesti opinto-ohjauksen tarve. Opinto-ohjaussuunnitelma päivitetään tarkoituksenmukaiseksi vuosittain.

Opinto-ohjauksen kehittämistyö on Kotkan lyseon lukion ammattikoulu/lukiossa alkutaipaleella, ja tämä opinto-ohjaussuunnitelman osa on pohjana opinto-ohjaussuunnitelman laatimisessa. Vielä tämän lukuvuoden aikana ammattikoulu/lukioon on tarkoituksena laatia opinto-ohjaussuunnitelma.

LÄHTEET

Kotkan lyseon lukion opetussuunnitelma.

Lerkkanen, J. 2006. Ohjaukäsäsite –luentomateriaali. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Louhi-Jauhiainen, M. 2006. Opinto-ohjaus lukiossa –luentomateriaali. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Lukiolaki 629/98

Lukioasetus 810/98.

Numminen U., Jankko T., Lyra-Katz A., Nyholm N., Siniharju M. & Svadlin R. 2002. Opinto-ohjauksen tila 2002: Opinto-ohjauksen arviointi perusopetuksessa, lukiossa ja ammatillisessa koulutuksessa sekä koulutuksen siirtymävaiheessa. Helsinki: Yliopistopaino.

Numminen U., Heino J., Joronen-Vallin K., Karlsson R., Lerkkanen J., Virtanen R., Pirttiniemi J. 2005. Miten tuemme opiskelijaa oppilaitoksessamme? Opas ammatillisen oppilaitoksen opinto-ohjaussuunnitelman laatimiseen. Opetushallitus

Remes, L. 2005. Yrittäjyyskasvatus oppilaan ohjauksessa –luentomateriaali.

Vuorinen, R. 1996. Ohjaus arvioinnin kohteena ja osana oppilaitoksen itsearviointia. Teoksessa Merimaa, E., Räisänen, A. ja Saresma, U. (toim.) Opinto-ohjaus – Ohjaukäytännöistä arviointeihin. Helsinki. Opetushallitus.

Vuorinen, R. ja Välijärvi, J. 1994. Itsenäisiin valintoihin ojaaminen. Helsinki: Painatuskeskus.

LIITTEET

Liite 1

OHJAUKSEN TEHTÄVÄJAKO OPINTOPOLUN MUKAAN

Ohjaus ennen opintoja

Tavoite	Menetelmä	Päävastuu	Muut toimijat
Lukio-opinnoista tiedottaminen hakijoille ja vanhemmille	Yhteistyö yläkoulujen kanssa	Opo	Lukiovastaava
	Yhteistyö ammatillisen oppilaitoksen kanssa	Lukiovastaava	Opo
	Esite lukio-opinnoista	Opo	Koko henkilöstö
	Koulutusmessut	Opo	Koko henkilöstö

Ohjaus opintojen alussa

Tavoite	Menetelmä	Päävastuu	Muut toimijat
Tutustuttaminen lukio-opiskeluun	Infot	Lukiovastaava	Koko henkilöstö
	Vanhempainilta	Lukiovastaava	Opo
	Ryhmäntunnit	Ryhmänohjaaja	
	Opotunnit	Opo	
	Henkilökohtainen ohjaus	Opo	

Ohjaus opintojen aikana

Tavoite	Menetelmä	Päävastuu	Muut toimijat
Opintojen etenemisen seuranta	Jaksotodistus	Opiskelija	Ryhmänohjaaja Opo

OPINTO-OHJAAJAN TEHTÄVÄT

Tavoite	Menetelmä	Muut toimijat
Lukio-opinnoista tiedottaminen	Yhteistyö yläkoulujen ja ammattiopiston kanssa	Yläkoulut, ammattiopisto
	Esitteen laatiminen	Koko henkilöstö
	Koulutusmessuille osallistuminen	Koko henkilöstö
Uusien opiskelijoiden perehdyttäminen	Infotilaisuudet	Lukiovastaava, koko henkilöstö
Lukio-opinnoista tiedottaminen vanhemmille	Vanhempainillat	Lukiovastaava, ammattiopisto
Opiskelijan asioiden eteenpäin vieminen	Huolilomake	Ammattiopisto, opiskelijahuolto, koko henkilöstö
Lukio-opiskeluun ohjaus	Opotunnit	
Opiskelijan ohjaus	Henkilökohtainen ohjaus	
Opintojen eteneminen	Opintojen etenemisen seuranta, valinnat	Lukiovastaava, ryhmäohjaaja

LUKIOVASTAAVAN TEHTÄVÄT

Tavoite	Menetelmät	Muut toimijat
Lukio-opinnoista tiedottaminen	Yhteistyö yläkoulujen ja ammattiopiston kanssa	Yläkoulut, ammattiopisto
Opiskelijat lukioon	Valintaprosessi	Yläkoulut, ammattiopisto
Uusien opiskelijoiden perehdyttäminen	Infotilaisuudet	Koko henkilöstö
Lukio-opinnoista tiedottaminen vanhemmille	Vanhempainillat	Opo, ammattiopisto
Opinto-ohjelma	Lukujärjestysten laatiminen	Lukion rehtori, ammattiopisto
Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen	Hyväksiluku	
Opiskelijatilanteen ajantasaistaminen	Tiedottaminen keskeyttämisistä, uusista opiskelijoista yms.	

OPETTAJAN TEHTÄVÄT

Tavoite	Menetelmä	Muut toimijat
Opiskelijan perehdyttäminen aineen opiskeluun	Oman aineen opiskelun ohjaus	Aineryhmä
Opiskelijan perehdyttäminen lukio-opiskeluun	Infotilaisuudet	Koko henkilöstö
Opiskelijan asioiden eteenpäin vieminen	Huolilomake	Ryhmänohjaajat, Opo

RYHMÄNOHJAAJAN TEHTÄVÄT

Tavoite	Menetelmä	Muut toimijat
Opiskelijoiden perehdyttäminen lukio-opintoihin	Ryhmäntunnit	Koko henkilöstö
Opintojen etenemisen seuraaminen	Ryhmäntunnit, jaksotodistukset, tiedot opettajilta,	Koko henkilöstö, ammattiopisto, koti
Poissaolojen seuraaminen	”	Koko henkilöstö, ammattiopisto, koti
Vuorovaikutus	Yhteydenpito ryhmän opiskelijoihin, koteihin ja ammattiopistoon, jaksopalaute	Koko henkilöstö
Opiskelijan asioiden eteenpäin vieminen	Huolilomake	Opo, koko henkilöstö, ammattiopisto, opiskelijahuolto

Liite 3

HUOLILOMAKE

Lomakkeen tiedot ovat luottamuksellisia. Niitä käsittelevät huolen aiheen perusteella opiskelijan ryhmänohjaaja, opinto-ohjaaja, terveydenhoitaja, ammattiopiston opiskelijahuoltotyöryhmä.

Huolen aiheena voivat olla esim. opiskelijan poissaolot, myöhästely, opintosuoritusten puuttuminen, motivaatio-ongelmat, epäilykset päihteiden käytöstä, muutokset käyttäytymisessä jne.

RYHMÄ**RYHMÄNOHJAAJA**

OPISKELIJA

HUOLEN AIHE

ILMOITTAJA

Palautus ryhmänohjaajalle, joka ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin.